

σχεδόν ἀφορολόγητος, διατηρήσασα τὰ ἐπὶ Ἑνετῶν προνομία της. Δοθεῖσα εἰς ζώνην (apanage) πρὸς τὴν βασιλομήτορα (βαλιδέ), ἐπλήρωσε κατ' ἀρχᾶς μικρὸν ποσὸν χρημάτων ἐτησίως, τὸ ὅποιον ὁμως βραδύτερον ἔπαυσαν νὰ καταβάλλωσιν οἱ Σφακιανοί, τοῦ φόρου ἀντικατασταθέντος δι' ὀλίγων σάκκων χιόνος, τὴν ὁποίαν ἔπεμπον εἰς τὸ μέγαρον τοῦ πασᾶ κατὰ τοὺς θερμοὺς μῆνας, πρὸς παρασκευὴν ἀναψυκτικῶν. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν προνομίων εἰς τοὺς Σφακιανοὺς εἶνε ὀλίγον σκοτεινὰ καὶ συγκεχυμένα. Ἀναμφισβήτητον μὲν εἶνε ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἀφήσαν αὐτοὺς νὰ κυβερνῶνται κατὰ τὰ πάτρια καὶ τοὺς ἐξήρσαν τῶν φόρων εἰς οὓς ὑπεβλήθησαν οἱ λοιποὶ Κρήτες, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐντελῶς ἐξηκριβωμένον πῶς καὶ ὑπὸ τίνας περιστάσεις παρεχωρήθησαν αὐτοῖς τὰ προνομία ταῦτα. Ἐλαβε περὶ αὐτῶν πρόνοιαν ὁ Μωροζίνης ἐν ταῖς μετὰ τοῦ Κυπριλῆ συμφωνίαις του ; Ἄδηλον. Μὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς πολιορκίας, οἱ Σφακιανοί, προβλέποντες τὴν πτώσιν τοῦ Χάνδακος, ὠμολόγησαν πρὸς τὸν βεζύρην ὑποταγὴν, καὶ ἔλαβον εἰς ἀντάλλαγμα ἀσυδοσίαν καὶ αὐτονομίαν, τοῦ πασᾶ μὴ θέλοντος νὰ ἐκτεθῇ εἰς ματαίους ἀγῶνας πρὸς ὑπόταξιν χώρας ἀγόνου καὶ πολλὰς παρασχούσης ἐνοχλήσεις εἰς τὴν Ἑνετικὴν κυριαρχίαν, ἐπειγομένου δὲ νὰναγγείλῃ πρὸς τὸν κύριόν του τὴν πλήρη ὑποταγὴν τῆς νήσου ; Καὶ τοῦτο ἄδηλον. Τὸ πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ὁ Κυπριλῆς, λαβὼν ἤδη πείραν τοῦ μαχίμου καὶ ἀτιθάσου τῶν Σφακιανῶν χαρακτῆρος, προθύμως ἀντήμοιψε τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν διὰ προνομίων, πρὸς ἀποφυγὴν ματαίων περιπλοκῶν.

Ὡς εἴπομεν, οἱ ἐπιβληθέντες εἰς τοὺς ἄλλους Κρήτας φόροι δὲν ἦσαν σχετικῶς πολὺ βαρεῖς, καίτοι ἐκ τῶν μεγάλων κακοπαθειῶν τοῦ μακροῦ πολέμου, ὁ λαὸς εἶχε περιέλθει εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν. Ἄλλὰ μόλον ὅτι τὰ πρῶτα σουλτανικὰ διατάγματα, ἀπήγγειλον ἀρὰς καὶ ἀναθέματα κατ' ἐκείνου ὅστις ἤθελεν ἐπιβαρύνει τὴν ἀρχικὴν ταύτην φορολογίαν, οἱ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἀγάδες ἤρχισαν νὰ ἐκμυζῶσι τόσον ἀπλήστως τὸν ἰδρώτα τῶν ραγιάδων, ὥστε ὁ βίος τούτων κατέστη ἀβίωτος. Συγχρόνως οἱ ἐν τῇ νήσῳ παραμείναντες καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Τουρκίας ἐρχόμενοι τυχοδιώκται ἤρπαζον τὰς γυ-

